

614.8:598.2:629.139

REÁLNÁ INFORMACE O ORNITOLOGICKÉ SITUACI - JEDEN Z ČLÁNKŮ BEZPEČNOSTI LETOVÉHO PROVOZU

Radoslav KRUPKA

Veterinární služba Velitelství vzdušných sil AČR, Stará Boleslav

Ne všem je možná známo, že ohrožení vojenských letadel kolizemi s volně žijícím ptactvem je výrazně vyšší, než je tomu v letectví civilním. Podle posledních údajů ze sborníku Mezinárodní komise pro prevenci střetů letadel s ptactvem bylo ve světě od roku 1950 do současnosti v důsledku střetů s ptáky zcela zničeno 283 vojenských letadel a zahynulo 141 osob. Tato skutečnost vyplývá nejen z jiného charakteru letů vojenských letadel (nízké lety apod.), ale také z jejich odlišné konstrukce (vojenská letadla mají většinou jen jeden nebo dva motory a jsou tedy „zranitelnější“). Proto jsou také na leteckých základnách českých vzdušných sil organizována opatření ke snižování rizika ohrožení letadel volně žijícím ptactvem. Ornitologické zabezpečení řídí a provádějí příslušníci vojenské veterinární služby - veterinární lékaři a sokolníci Stanic biologické ochrany letišť (SBOL) v souladu s doporučením dodatku 14 Mezinárodní organizace pro civilní letectví a na základě služebních předpisů Let-1-1 a Vševojsk-2-4.

Účinná aktivní opatření omezující výskyt ptactva na letištích však stále více narážejí na nedostatečnou legislativní úpravu těchto činností, ale také na velmi přísnou zákonnou ochranu volně žijícího ptactva v jeho přirozených podmínkách. Proto se tato opatření omezují prakticky pouze na vlastní vojenské pozemky letišť. Stále většího významu proto nabývají pasivní opatření ke snižování rizika střetů. Tato opatření jsou na leteckých základnách založena na pravidelném ornitologickém průzkumu a precizní znalosti ornitologické situace ve vzdušném prostoru a všech rizik z ní vyplývajících.

S tímto cílem začal být v roce 1998 zaváděn na českých vojenských leteckých základnách projekt „ORNIT“, jehož jádro spočívá ve vytváření formalizovaného toku reálných ornitologických informací a prognóz mezi jednotlivými letišti. K úplnosti a věrohodnosti získaných informací přispívá využití měsíčních ornitologických předpovědí z České ornitologické společnosti, která soustřeďuje a zpracovává výsledky pozorování civilních ornitologů.

Tyto informace doplňují vlastní poznatky sokolníků SBOL, a dotvářejí tak ucelený přehled a prognózu ornitologické situace nad územím celé republiky.

Přenos ornitologických informací mezi jednotlivými letišti probíhá v počítačové síti s využitím systému OPL-ASM (operativní plánování letů - Air Space Management) ve formě databázových souborů programu GRAMIS (grafický mapový informační systém). Při volbě metod práce a postupů se využívá podobnosti s povětrnostním zabezpečením. Vždy na začátku každého měsíce je na Řízení letového provozu Praha na server do adresáře ORNIT dodán soubor s měsíční prognózou pro území celé republiky, a to po jednotlivých níže uvedených rizikových druzích ptactva včetně předpokládaných výšek a časů výskytu. Jde zejména o tyto druhy:

- havran polní - hnízdní rozšíření a zimní rozšíření (sezónní tah a denní migrace)
- vodní ptactvo - hnízdní rozšíření a sezónní tah
- racek chechtavý
- holub domácí
- špaček obecný
- vlaštovka a jiříčka obecná
- dravci
- čápi
- čejka chocholátá
- noční výskyt ptactva

Ukázka takové prognózy je uvedena na straně II barevné přílohy. Jedná se o mapový soutisk všech výše uvedených ptačích druhů pro měsíc květen. Program GRAMIS samozřejmě umožňuje extrahovat z tohoto souboru mapy jednotlivých ptačích druhů i s textovým doprovodem.

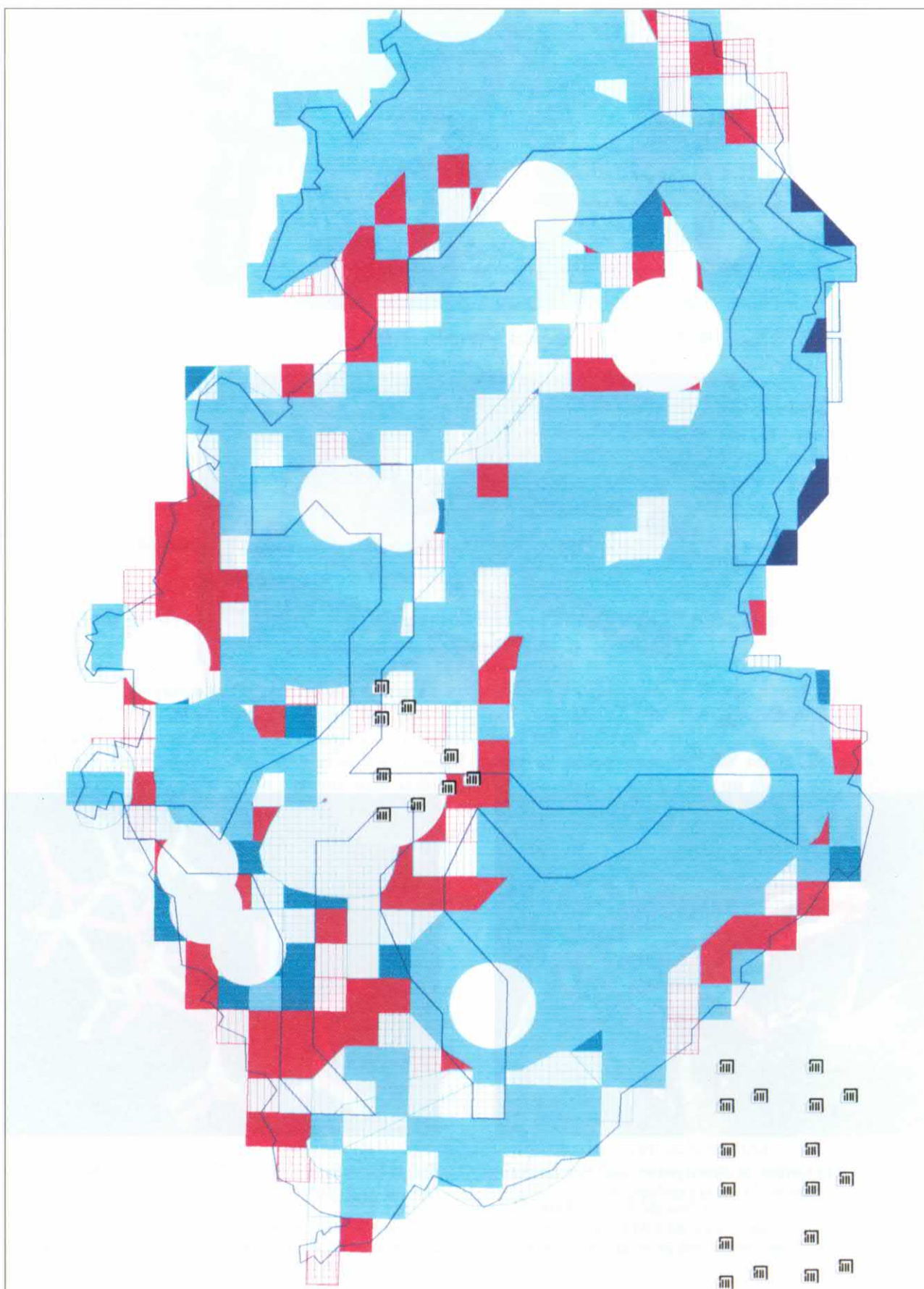
Na základě této prognózy a výsledků vlastního ornitologického průzkumu připravují pracovníci SBOL vlastní týdenní nebo podle potřeby i každodenní ornitologické předpovědi pro svá letiště a jejich okolí. Tyto předpovědi jsou jim potom prostřednictvím letecké informační služby a počítačové sítě OPL navzájem k dispozici pro další práci. Zejména však poskytují pilotům před letem vyčerpá-

vající informace a umožňují plánování letové činnosti s respektováním prostorů ohrožených výskytem ptactva.

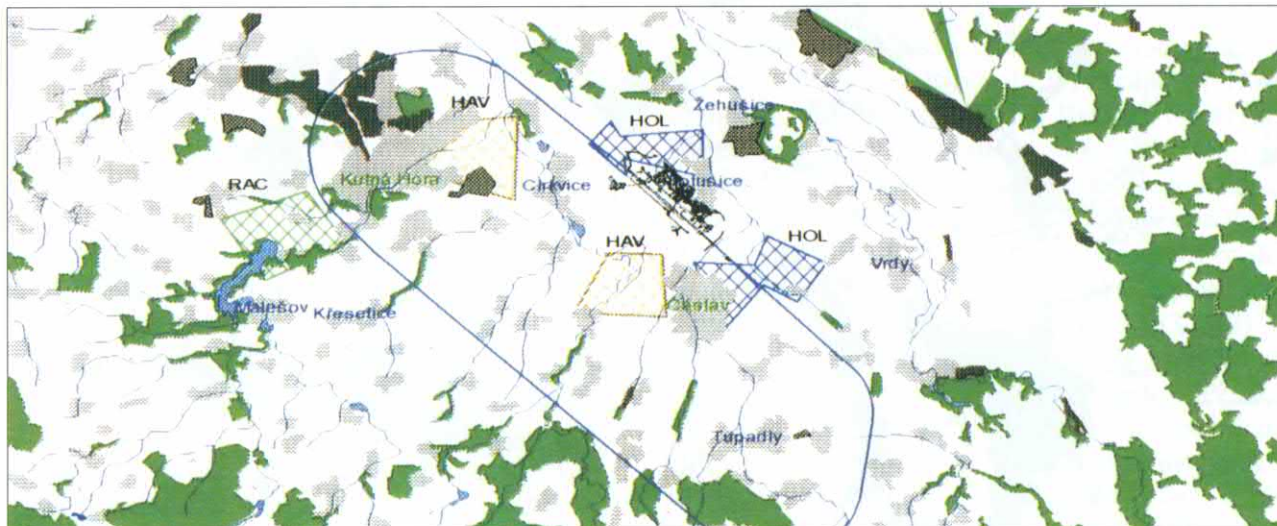
Ukázky takovýchto předpovědí pro konkrétní vojenská letiště jsou uvedeny na stránkách III-IV barevné přílohy.

Korespondence: Mjr. MVDr. Radoslav Krupka
Veterinární služba
Velitelství vzdušných sil AČR
250 02 Stará Boleslav

Do redakce došlo 11. 5. 2000

Ornitologická předpověď na 15. 3. 2000
SBiOL VÚ 7214

V prostoru letiště:

Havrani: začal odlet havranů na hnízdiště. Denní migrace v okolí Kutné Hory, skládky Čáslav a na polích s ozimem - výšky GND - A012. Přelet na nocoviště od 16.00 - 17.00 hod. UTC.

Holub: v hejnech od 20-100 ks z Čáslavi přes Bližnou na pole ke Koudelovu ve výškách do G008, z obce

Chotusice a Žehušice ve stejných výškách do prostoru Rohozec.

Denní dravci: jednotlivě, za pěkného počasí ve výškách od GND - A020.

Racek: v okolí Velkého rybníka u Kutné Hory, v zóně Bečváry a Poděbrady.

Jarní tah ptáků: husa, čejka, racek, špaček, skřivan.

Ornit. situace na zál. letišti:

Pardubice: v okolí letiště velká hejna havranů ve výškách od GND do A015, hejna racků u Labe.

Přerov: v okolí letiště velká hejna vodních ptáků (kormorán, racek a další).

Nebezpečné prostory:

Bližná-Dálná - přelety holubů.

Okraj Kutné Hory a skládka Čáslav - havran.

Zóna Bečváry, Poděbrady a Polabí - racek.

Při zemi drobní pěvci.

Doporučení:

Pod G010 používat přistávací světlomety, využívat zábleskovou řadu, omezit nízké průlety.

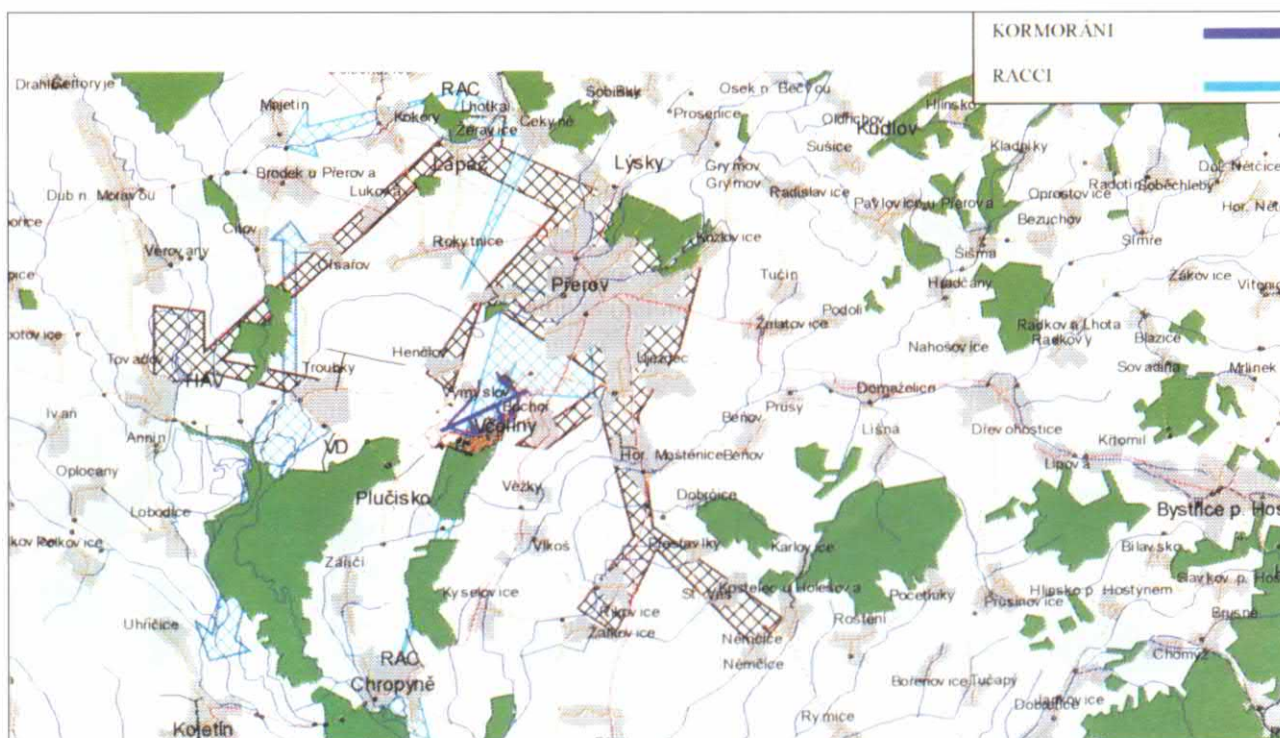
Ornitologické zabezpečení:

o. z. Lišofský - tel. 0602 839705

o. z. Heiser

v Chotusicích: 15. 03. 2000

Zpracoval: o. z. Lišofský

OR0603POdoc.

BIOLOGICKÁ OCHRANA LETIŠTĚ PŘEROV

Dne: 6. 3. 2000 platnost do: 13. 3. 2000 od: 8.00 hod. UTC do: 8.00 hod. UTC

Veškeré výšky tahů a přeletů jsou stanoveny dle předpovědi počasí.

V prostoru letiště Přerov:

Havrani: podle všech příznaků započal taktéž odlet havranů. Pohybuje se zde méně havranů, než je pro toto období obvyklé. Odlet z nocovišť 5.00-5.10 hod. UTC ve výškách 300-800 Ft. Během dne pohyb přetahujících hejn (50-1000 ks). Předpokládám denní pohyb především v městech, na polích s ozimem, městských skládkách. Od 13.30 do 15.30 hod. UTC postupné přetahování na shromaždiště ve směru na Henčlov, Horní Moštěnice, Břest, výšky 300-500 Ft. Na nocoviště přetahují v době od 15.50 do 17.00 hod. UTC.

Kormorán: 500-1000 ks nocujících v prostoru štěrkoven mezi obcemi Troubky a Lobodice. Odlet z nocoviště 5.30-5.50 hod. UTC, ve výškách 400-600 Ft ve směrech na Cítov a Přerov. Přes den pohyb v okolí vodních ploch.

Denní dravci: jednotlivě, v místech s dobrou termikou ve výškách GND - 1000 Ft. Od 6.40 do 15.30 hod. UTC.

Holub: v hejnech o 50-200 ks ve výškách do 200 Ft. Od 6.40 do 15.30 hod. UTC. Momentálně pohyb především ve městech a v místech chovů holubů a na polích se zasetým ozimem.

JARNÍTAH PTÁKŮ: čejka, racek, špaček, skřivan, husa a některé druhy pěvců.

Čejka, racek: pohybují se v hejnech o 20-150 ks - postupně budou přitahovat hejna větší než 500 ks.

Špačci: první hejno (20 ks) bylo pozorováno 25. 2. na zatrávňených plochách u VPD. Zpočátku patrně hejna 10-50 ks, poté hejna 1000 až několik tisíc ks. Asi 20-30 ks se zdržuje v prostoru letiště.

Husy: přelety dopoledne a v podvečer 10-100 ks ve výškách 150-1000 Ft.

Pěvci: pohyb spíše větších hejn o 50-500 ks.

NEBEZPEČNÉ PROSTORY:

Během dne: vodní plochy v Chropyni, Zářiči, Tovašově, Troubkách, v povodí Moravy a Bečvy.

Bochoř, Včelíny, Výmyslov, Henčlov, drůbežárny Semgal, městská skládka Žeravice.

Veškeré vodní plochy, na kterých probíhá zemědělská činnost.

V podvečer: okolí teplárny a strojíren Přerov, Tovačov - rybníky, vodní plochy u Troubek a Tovačova.

Případné zemědělské práce v blízkém okolí letiště mohou ovlivnit ornitologickou situaci.

Ornitologické zabezpečení: tel. 421055

Zpracoval: o. z. Palacký